

1. Comparacions

IV 275-281

Com quan un pastor veu un núvol des d'una talaia
que, empès pel bramul del Ponent, pel mar obert se li acosta
i, de lluny estant, li sembla més negre i fosc que la pega
damunt de la mar violeta, i porta molta borrasca,
i s'esgarrifa de veure-ho, i mena els xais a una cova,
així marxaven els rengles [...]

IV 422-426

Com quan les ones del mar en una platja sonora
s'alcen pel vent de ponent les unes darrere les altres
i torregen primer a mar obert i després, en tocar terra ferma,
trenquen amb un bramul poderós, i els caps i les puntes
coronen, corbades com són, i escupen ruixim de salobre,
així es movien els rengles dels dànaus, els uns rere els altres [...]

XI 548-556

Com un lleó vermellós que d'un estable de vaques
fan fora els gossos i els homes que viuen al camp, els pagesos,
i no deixen que agafi, de tot el ramat, la vaca més grassa,
en vetlla tota la nit; i ell, que de carn es delia,
escomet, però no fa res, que les javelines espesses
li salten a l'encontre des de les mans atrevides
i feixos de branques enceses que, malgrat l'empenta que porta,
li fan por, i a l'alba s'allunya amb el cor tot ple de tristesa,
així Aiant s'allunyava [...]

IV 481-487

Va caure a terra, enmig de la pols, talment un pollancre
que creix en una marjal que cobreix d'aiguamolls molta terra
i és llis, perquè creixen les branques a dalt de tot de la copa,
i ve un constructor de carros i amb el ferro que brilla com flama
el tala tot d'una, per fer-ne, arquejant-lo, una corba de roda,
i queda abatut per terra, a la riba del riu, ressecant-se.

II 455-473

Com quan un foc destructor cobreix una selva de flames
al cim d'una muntanya i se'n veu de lluny la fulgència,

així del bronze formidable, mentre avançaven,
la refulgència radiant fins a dalt del cel arribava.

Com les bandades nombroses d'ocells que volen per l'aire,
d'oques o de grues o cignes coll-llargs que a una prada
humida de l'Àsia, a la vora dels corrents del Caïstre,
volen d'aquí i d'allà tot presumint de les ales
i s'ajiquen amb molt d'enrenou i tota la prada en ressona,
així les bandades nombroses des de les naus i les tendes
es vessaven per la plana de l'Escamandre, i la terra
feia un brogit espantós pel trepig dels cavalls i dels homes.
Es van aturar a la prada del florit Escamandre
a milers, tants com fulles i flors a la primavera rebroten.

Com els eixams nombrosos de les mosques espesses
que per l'estable d'un pastor van volant sense treva
al temps de la primavera, quan vessen de llet les galledes,
tants eren els aqueus cabelluts que contra els de Troia
van plantar-se al mig de la plana amb ganes de fer-ne matança.

2. Vida i mort dels herois (i de les heroïnes)

Glauc i Sarpèdon XII 290-328

Llavors els troians i Hèctor no haurien estat pas capaços
d'esbotzar les portes del mur ni trencar la barra allargada
si no hagués aviat el seu fill Sarpèdon Zeus ple de prudència
als argius, com un lleó cap als bous que giren les potes.

Tenia al davant l'escut igualat per totes les bandes,
bonic, de bronze forjat, que li havia fet un bronzista
i pel dedins hi havia cosit força cuiros de vaca
amb costures de fil d'or que resseguien el cercle.

Tenint aquest escut davant seu i brandant dues llances
va avançar talment un lleó criat a les altes muntanyes
que fa molt de temps que li falta carn, i el cor homenívol
li diu de provar d'entrar dels bens a l'estança serrada,
i si resulta que hi troba els pastors, que amb gossos i llances
guarden les ovelles, no li permet el coratge
que el facin fora de la pleta sense provar-ho
i llavors, o hi entra d'un salt i arramba una presa, o el toquen
i cau ferit per un dard que ha volat d'una mà molt atenta,

així Sarpèdon que val per un déu el cor l'enviava
a escometre de dret la muralla i els parapets esbotzar-ne.
Va adreçar aleshores aquestes paraules a Glauc, fill d'Hipòloc:
—Glauc, ¿com és que tots dos tenim més honor que cap altre
amb el lloc on seiem, amb les carns i també amb les copes ben plenes
i ens veuen tots com si fóssim déus a la terra de Lícia,
i tenim assignat un tros molt gran a les ribes del Xantos
plantat de fruiters i amb bona terra bladera llaurada?
Per això ara cal que siguem a primera fila amb els licis
plantant cara com ells i enfrontant-nos també a la batalla que crema
perquè digui així qualsevol dels licis que s'armen amb traça:
«No és pas mancats de fama que capitanejen la Lícia,
els nostres reis, i que mengen ovelles grasses i beuen
un vi escollit que és dolç com la mel, que també tenen força
i noblesa, perquè combaten a primera fila amb els licis.»
Amic, si, tan bon punt fugíssim d'aquesta batalla,
haguéssim de viure per sempre lliures de mort i vellesa,
ni jo mateix no aniria a primera fila a combatre
ni t'enviaria a la lluita que fa gloriosos els homes;
ara bé, com que sigui com sigui les morts les tenim damunt nostre
i en tenim de mil lleis, que un mortal no les pot defugir ni evitar-les,
anem, que o bé donarem o bé ens donaran molta glòria.

Hèctor i Andròmaca VI 404-484

Ell, en veure el seu fill, tot just va somriure en silenci
i, vessant una llàgrima, Andròmaca va venir-li a la vora
i, aferrant-lo fort amb la mà, va parlar, i pel nom va cridar-lo:
“Diví, et perdrà el teu coratge, a tu que no et compadeixes
del teu fill que encara no parla ni de mi, dissortada, que viuda
seré de tu d'aquí poc, que els aqueus t'abatran ben de pressa
llançant-se tots damunt teu, i aleshores més em valdria,
després d'haver-te perdut, capbussar-me dins de la terra,
que no tindré cap altre consol el dia que et moris,
només dolors, perquè jo ja no tinc ni pare ni mare.
El pare, per començar, Aquil·les diví va matar-lo
llavors que prengué la ciutat dels cilicis ben construïda,
Tebes de portes altes, i Eetió, va matar-lo
però no va robar-li les armes perquè li feia respecte
i va cremar-lo a la pira amb les armes ornades amb traça
i va alçar-li un túmul a sobre, i oms al voltant van plantar-hi

les nimfes munteses, filles de Zeus de la darga de cabra.
Els set germans que dintre de casa nostra tenia
tots plegats en un sol dia entraren a l'Hades,
perquè els va matar a tots el diví Aquil·les ràpid de cames
quan guardaven les blanques ovelles i els bous que arrosseguen les potes.
La mare, que era reina sota la Placos boscosa,
va dur-la primer cap aquí amb totes les altres riqueses
i després va deixar-la anar cobrant-ne un rescat sense terme,
i Àrtemis la dardadora va encertar-la al palau del seu pare.
Hèctor, tu, a mi, em fas de pare i de mare
i m'ets germà i m'ets, també, el marit a la flor de la vida.
Tingues pietat i queda't aquí, a la torre,
no deixis orfe el teu fill i no facis viuda la dona.
Forma les tropes al costat de la cabrafiguera,
que allà és més fàcil pujar a la ciutat i assaltar la muralla.
Ja hi han vingut tres cops els millors dels aqueus a provar-ho
amb els dos Aiants i amb Idomeneu que esclata de fama,
i també amb els fills d'Atreu i amb el fill de Tideu ple de força.
O bé els ho ha dit algú que els oracles dels déus coneixia
o bé és que el cor mateix cap aquí els esperona i els porta.”

Li respongué tot seguit el gran Hèctor de l'elm que llambreja:
“Tot això també em treu la son, però és que em fan massa vergonya
els troians i les troianes que els vestits arrosseguen
si veuen que m'escapoleixo com un covard de la guerra.
El cor tampoc no em diu de fer-ho, que he après a ser sempre
noble i a lluitar entre els rengles primers dels de Troia
salvaguardant la fama tan gran del meu pare i la meva.
Sé molt bé, però, entremig de cor i freixura,
que vindrà un dia que Ílion santa serà destruïda,
i Príam i el poble de Príam que és bo amb la llança de freixe.
Però a mi no em sap tant de greu el dolor del poble de Troia,
ni tan sols el d'Hècabe, ni tampoc el dolor del rei Príam,
ni tampoc el dels meus germans, que cauran, nombrosos i nobles,
a la pols, abatuts per les mans dels enemics sense treva,
com me'n sap per tu, que algun dels aqueus que es vesteixen de bronze
se t'endurà plorant i deixarà de ser lliure.
A Argos teixiràs el teler pel compte d'una altra
i aigua duràs de la font de Messeida o la font d'Hiperea
molt a desgrat, sotmesa a la necessitat poderosa.

Llavors algú dirà, veient com la llàgrima vesses:

“Aquesta és la dona d'Hèctor, que era el millor a la batalla dels troians que domen cavalls quan combatien per Ílion.”

Això dirà i, a tu, el dolor et revindrà altra vegada per falta d'un home com jo que de l'esclavatge et defensi. Tant de bo que ja sigui mort i em cobreixi la terra del túmul abans d'haver de sentir com crides i com t'arrosseguen.”

Després de dir això, al seu fill va acostar-se Hèctor esplèndid, però el nen va arrapar-se al pit de la dida de bona cintura amb un xiscle, esglaiat per l'aspecte que tenia el seu pare, perquè el bronze li feia por, i també el plomall de crinera que veia, al damunt de l'elm, com anava brandant que espantava.

Van riure de tot cor el pare i madona la mare,

i Hèctor esplèndid va treure's el casc del cap de seguida i va deixar-lo, llampant com era, damunt de la terra.

Després va besar el seu fill i va alçar-lo enlaire amb els braços [i va sacsejar-lo amb els braços],

i a Zeus i als altres déus va adreçar-los una pregària:

“Zeus i els altres déus, vulgueu concedir-me sens falta que aquest fill meu, com jo, destaqui entre els homes de Troia, i sigui noble en lluitar i en manar sobre Ílion amb força, tant, que diguin “aquest és molt millor que el seu pare” quan el vegin tornar de la guerra portant les despulles sangoses d'un enemic que haurà mort i la mare per dins se n'alegri.”

Així va parlar, i va deixar el seu fill en mans de l'esposa, i ella el prengué tot seguit al si olorós dels seus braços rient entre plors [...]

Aquil·les i Licàon XXI 97-113

Aquestes paraules va dir-li el fill esplèndid de Príam tot suplicant, però va sentir una veu gens melosa:

“Ximple, no em prometis rescats que hauran de pagar-me.

Abans que arribés a Pàtrocle el dia assignat, a la guerra jo prou que més m'estimava estalviar-vos la vida, als homes de Troia, i a molts els vaig prendre vius i vaig vendre'ls, però ara cap no podrà fugir de la mort, si me'l posa el déu a les mans davant de les muralles de Troia, i encara més si pertany a la fillada de Príam.

Amic, ara mor tu també. Per què plores d'aquesta manera?

Pàtrocle és mort, també, i a tu de molt et passava.
No veus, jo també, com en sóc, de bell i ple de grandesa?
I sóc fill d'un pare molt noble i ma mare és una deessa,
però jo també tinc al damunt la mort i el destí ple de força
i vindrà una aurora o un capvespre, o bé serà algun migdia,
que algú, a la batalla d'Ares, a mi també em prengui la vida
encertant-me amb la llança o tirant-me la fletxa que avia la corda.”

Príam i Aquil·les XXIV 472-551

Després de dir aquestes paraules, a l'alt Olimp va tornar-se'n
Hermes i Príam va baixar d'un salt a terra del carro
i va deixar Ideu allà on era, que tingués aturades
les mules i els cavalls, i ell va anar-se'n a dins de la casa
on descansava Aquil·les, l'amic de Zeus. Va trobar-lo
a dins, que seien a banda els companys. Els dos que hi havia,
l'heroi Automedont i Àlcim, plançó del déu Ares,
s'atrafegaven a recollir, que no feia gaire
que havia acabat de menjar, i la taula era encara parada.
Sense que se n'adonessin, Príam va entrar i va atansar-se
a Aquil·les i va agafar-li els genolls, i les mans va besar-li,
les mans matadores d'homes que tants fills li havien fet caure.
Com quan un home, corprès d'error, a la terra dels pares
en mata un altre i ha de fugir a la contrada d'uns altres,
a casa d'un home molt ric, i se n'admiREN en veure'l,
va admirar-se Aquil·les de veure Príam que als déus s'assemblava,
i van admirar-se'n els altres i es van mirar l'un a l'altre.
Príam aleshores li va suplicar i va parlar-li:
“Recorda't del teu pare, que als déus t'assembles, Aquil·les,
que d'edat és com jo, al llindar de la vellesa odiosa.
A ell, els veïns que viuen al seu voltant l'aclaparen
i no té ningú que el defensi dels contratemps i els desastres,
però ell almenys, quan sent que ets viu, de tot cor se n'alegra
i té l'esperança que tard o d'hora, un dia o un altre,
podrà tornar a veure el seu fill estimat que torna de Troia.
Jo, en canvi, sóc ben dissortat, que he tingut uns fills dels més nobles
a l'ampla Troia, i ara cap no puc dir que me'n quedi.
En tenia cinquanta, llavors que els fills dels aqueus arribaren,
i d'aquests cinquanta, dinou del mateix ventre van néixer
i els altres a dins del meu palau van parir-me'ls les dones.
De molts ha desfet els genolls el déu Ares que es llança amb empenta,

i l'únic que em quedava, que vila i homes salvava,
tu me l'has matat defensant la terra dels pares,
Hèctor. És per ell que a les naus dels aqueus he fet via
per alliberar-lo de tu, i te'n porto un rescat sense termes.
Tu tingues temor dels déus i llàstima d'Hèctor, Aquil·les,
i recorda't del teu pare. Jo sóc més digne de llàstima,
que sofreixo el que no ha sofert cap altre mortal a la terra:
acostar-me la mà de l'home que ha mort el meu fill a la boca.”

Així va parlar, i li acréixer el desig de plorar pel seu pare
i va agafar el vell pel braç i d'ell suaument va apartar-lo.
Llavors tots dos recordaven, i un pensava en Hèctor matahomes
i plorava espessament cargolat a les cames d'Aquil·les,
però Aquil·les, en canvi, plorava pel seu pare i a estones
també per Pàtrocle. Es van alçar els seus gemecs per la tenda.
Però quan Aquil·les diví ja en va tenir prou de plorar-los
i el desig de lament va haver-li marxat de dins les freixures,
va alçar-se del tron on seia i va aixecar el vell, agafant-lo
pel braç, amb pena pel cap canós i la barba canuda,
i fent sentir la veu li va dir paraules alades:
“Ai, dissortat, que el teu cor ha sofert un munt de desgràcies.
Com se t'acut d'anar-te'n tu sol a les naus avarades
davant dels ulls d'aquest home que tants fills i tan nobles
us ha matat? Deu ser que tens el cor fet de ferro.
Vinga, ara seu damunt d'aquest tron, i les nostres sofrances
deixem-les descansar dins del cor, encara que ens dolgui,
que no se'n treu res de profit, del plor fred, i d'aquesta manera
els déus han filat el destí dels pobres homes que moren:
que visquin amb dolor, mentre que ells no tenen sofrances.
Al palau de Zeus, a terra, hi ha dues gerres molt grosses
i hi ha les coses dolentes que dóna en una, i les bones a l'altra.
A qui les dóna mesclades Zeus que en el llamp s'adelita,
li toquen ara les coses dolentes i ara les bones,
i a qui només en dóna de tristes, el deixa sense honra
i un mal tàvec el va perseguint per la terra divina
i no té ni la companyia dels déus ni dels homes que moren.
Així els déus van donar a Peleu, des del moment que va néixer,
regals esplèndids, perquè entre tots els mortals destacava
en riquesa i en abundància i era rei dels mirmídon
i a ell, un mortal, li van donar una deessa per dona.

Però el déu també va donar-li un mal, perquè no li va néixer
a dins del palau una bona fillada de fills poderosos
sinó que en va tenir un que haurà de morir massa d'hora,
i no el cuido, ara que és vell, perquè lluny de la terra dels pares
m'estic aquí a Troia i a tu i als teus fills us porto desgràcies.
De tu també hem sentit que tenies molta riquesa,
que entre tots els que a Lesbos, mar endins, la terra de Màcar,
viuen i a Frígia, allà dalt, i a l'Hel·lespont sense termes,
entre tots, ancià, per la riquesa i pels fills destacaves.
Però ara que els fills del cel t'han portat aquesta desgràcia
i que al voltant de la vila hi tens combats i matances,
aguanta i no et lamentis per dins del cor sense treva,
que no en trauràs cap profit, de doldre't pel fill i apenar-te'n
i no faràs que s'aixequi abans que més mals no pateixis.”

Hèctor i Helena VI 344-358

Helena, aleshores, va adreçar-li paraules meloses:

“Cunyat meu, de mi, que glaço la sang, de la gossa malvada,
tant de bo que el dia que va parir-me la mare
se m'hagués endut pels aires una mala tempesta
fins a la muntanya o a l'ona del mar de fragors infinites
i, abans no passés tot això, m'hagués enfonsat a l'onada.
Però ja que els déus han volgut que vagi d'aquesta manera
ja podien fer, si més no, que d'un home millor fos la dona,
d'algú que sabés reconèixer els retrets i la ràbia dels altres.
Aquest no té el seny ben complit, ni el tindrà mai, t'ho asseguro,
i aquesta falta de seny vindrà un dia que haurà de pagar-la.
Va, ara entra i seu en aquest tamboret una estona,
cunyat, que l'esforç t'ha cobert per tot arreu les freixures
per mi, que sóc una gossa, i per l'error d'Alexandre,
que Zeus ens ha donat un mal destí perquè els homes
que neixin en temps venidors en facin cançons, de nosaltres.”